

ACC. NR M. 13960:1-8.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Landskap: *Blekinge* Upptecknare: *En Edhem Larsson, Korsköping*
Härad: *Bräkne* Berättare: *olika personer; se uppt. bla-*
Socken: *Hällaryd* Berättarens yrke: *ens. sida!*
Uppteckningsår: *1956* Född år ..... i .....

Butikshandel på landsbygden. LMF 95

s. 1-8.

Skriv endast på denna sida

ACC. N:R M. 13960:1.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

huf 95
1.

Butikshandeln på landsbygden.

Den första butiken i skärgården kom till på 1890 talet. Det var en utsocknes f. d. stenhuggare, Ola Nilsson, kallad Hil-Allan, varifrån han kom är ej omöjligt. Han köpte en liten obebyggd ö Hällarholmen där han byggde sig ett hus.

Froligen var det av hälsoskäl han slutade sitt förra yrke, han var väl då i 50 års åldern.

Som bilmäring bedrev han litet inomskärsfiske och dessutom hade de en ka. Någon slags handelsutbildning hade han säkerligen inte.

Och han intas ingen särställning gentemot ortens folk. Butikslokalen var en liten kammar i bäningshuset, inredd med en enkel disk. Om denna var inreddad med lådor till förvaring av varorna är ej bekant.

Froligast är att denna förvarades i ^{ett} omballage var i de präktades till affären. Belysning

Var naturligtvis en förtägen lampa, och om det fanns någon eldstad, så var det en järnkamin. Affärsrörelsen var nämligen icke av sådan omfattning att handlanden behövde uppehålla sig ständigt i butiken. De mattor som fanns var trämjätt för t. ex. grovt salt, och bleckmjätt för förtägen, bordsväg, tyngre varor vägdes förmodligen på ketsman, decimalväg outtalas ej, inte heller skyltar av något slag. Ingen har anmärkt något på hygien i butiken.

Varorna köptes i Karlskrona men vem som levererade dem är obekant. Där fanns en nyåthandlare Johansson som sålde både i parti och minut, och samma var kanske förhållanden med de större speceriäffärerna, sådana som Bergs, Struksands, m. fl. Några större lager höll inte en sådan liten affär, troligen fylldes de på för

varje vecka. Vintertiden fick de väl ta hem
på långt sikt, med lank på ishänder.

Handlanden fick själv hämta sina
varor. Det som sålufördes var rågmjöl,
gryn, kaffe, socker, sirap, kryddor, flötk,
smör, karameller, tvål, såpa, smus och fäla-
gen. Järnmat sålufördes säkerligen inte jäst,
då vetebrädsbakning sällan förekom i hem-
men på den tiden, utom vid högtider.

Svagdricka fanns veteä och det har berättats
att handlanden brukade segla omkring
i skärgården och sälja det till de strukug-
gare som då arbetade på öarna. Hur-
vida han försedde dem med andra varor
veteä, såsom bröd o. dyl. är ej känt.

Fyger sålufördes inte, men tvärligtvis olika
slags fiskegarnar, liksom björkbark
och soda för färgning av fiskeredskap.

Uppgiften på sida 1 att Källarholmen var obesudd när Ola Nilsson flyttade dit är felaktig. Där bodde en fiskarfamilj då. Sina huvudsakligaste inköp gjorde skärgårdsbefolkningen i Karlshamn.

De färdades de, åtminstone sommartiden, alla vardagar för att sälja sin fisk. Så att denna affär, liksom de som kom till senare, anlätades mest lättfälligt. De handlade där när de på grund av stormigt väder inte kunde fiska och således inte hade ärende till stan.

Varorna emkallades mest i skutor och det gick ju bra när det köptes i hg kaffe och för 5 öre såpa t. ex. För mjöl, salt o. dyg. fick kunden medföra säckar. Frakting förekom inte, och inte heller bestämda butikstider. Någon slags bokföring kunde inte ha förekommit. Affären sköttes av ägaren och hans hustru det är obekant om de var skrivkunniga. Den måjligheten finns

att något av de kunniga varande barnen
svarade för skuren och räkn arbetet.

Har aldrig hört berättas om kreditgivning.
Affären upphörde efter några år, på grund
av ägarens utflyttning från skägårdens.

En affär av samma omfattning öppnades
omkr. 1909 på Färna av sonen Ingemarsson.

Karusellagen var ungefär de samma, en nyhet
som han införde var s. k. skåvringa - träskor.
De var svartmålade och försedda med "putä"
skrapad läderkant, över vristen och ansågs be-
lydligt finare än de vanliga träskor som an-
vändes. Affären upphörde efter ägarens död
1912. Olaf Nilsson på Hälla öppnade affär där
omkr. 1927. Där fanns till större sortering
av varor t. ex. blandad frukt, kex, margarin
mackaroner. Tidvis bakade bröd till avsalu.
5 Affären sköts av familjen, och i deras hus

fanns då också en telefon, fristående sam-
talsstation. Efter 1931 då skärgården fick
ordnad postgång, lämnades i affären
posten till Halls i närliggande by.

Affären upphörde på grund av obestånd
beroende på bristfällig bokföring och
kreditgivning.

Den stämman på Joggas hade några år efter
en liknande affär, anledningen till att
den upphörde var bristig bokföring på pen-
ner. På Färna, den största ön hade
Olof Olsson affär från v. 1925 och den
överlag snarare än hans son. Den hade
lite större förtjänst än eftersom Färna
hade den största befolkningen, vid den
tiden kanske 200 pers. Nu är den väl inte en
fjärdedelen, men enligt uppgift fanns där
en liten affär fortfarande. Den har väl

stärsta betydelsen för de sommarväster
som vietas där. För alla de olika affärer
som funnits i Skärgården var förhållandet
det samma, de hade aldrig någon stadigt
kundkrets. Skärgårdsbefolkningen var me-
ra belänt med att ha en viss handlande i
Karlskamm att hålla sig till. Där de var käu-
da och kunde få nödiga föräd av mjöl och
annat på kredit. Det var inte alltid som för-
tjänsterna på sommaren räckte till att köpa
in vinterföräden. "Det är ingen skam att
borja, det är sämre att inte vara betodd"
löd ordstävret. Den som ville göra rätt för
sig hållt jämt reda på sina kreditköp.
Medan de som var slarviga ofta skyllde
handlaren att ha "skrivit på" = skrivit upp
mera än vad kunden fått vara för.
7 Alla affärsinnehavare i Skärgården med un-

ACC. N:R M. 13960:8.

dantag av Cla Nitum, var fiskare till
yrket och besatta på ön där de öppnade
sina affärer. Ingen av dem hade någon
föregående erfarenhet och inte heller någon
kunnskap i bokföring. Affärerna var för
dem endast en tillnärning och som synes
en mycket blygsam sådan.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

8.